

Jeroni Juan: La documentació fotogràfica de l'Assumpció mariana

Gabriel Carrió i Vives

És de justícia reconèixer l'aportació de l'assagista, dibuixant i fotògraf Jeroni Juan i Tous (Artà 1906-Felanitx 1983) al camp de l'estudi del patrimoni artístic de Mallorca. Les diferents publicacions de les quals és autor demostren un variat abast d'interessos: el tèxtil —especialment, la producció de brodats (1980)—, l'escultura, l'argenteria, la cultura popular, l'etnografia... La seva obra més reeixida és el capítol «La pintura mallorquina (siglos XVI al XVIII)» (1972), inclòs a la col·lecció de volums *Historia de Mallorca* coordinada per Josep Mascaró i Pasarius. Referència bàsica en assaigs posteriors, caldria recórrer al diccionari d'Antoni Furió (1839) per localitzar un precedent amb la mateixa ambició per actualitzar de manera tan àmplia com sintètica el coneixement sobre el tema. Des de la panoràmica que li proporcionà el capítol, s'entén l'elaboració de l'assaig sobre el gravat a Mallorca (1977) i la monografia *Guillem Mesquida* (1982), el pintor illenc més reputat i internacional d'Antic Règim, malgrat no haver gaudit fins llavors d'una suficient atenció historiogràfica, sobretot des de l'òptica local. Per altra banda, arreplegà una de les col·leccions fotogràfiques més

destacades de l'illa, nodrida principalment d'imatges pròpies però també d'altres autors: Jules Virenque, Antoni Vives, Emili Sagristá, Josep Vila, entre d'altres. Per la seva significació, el 1982, l'Estat espanyol adquirí per al Museu de Mallorca gairebé trenta mil negatius damunt vidre i plàstic, fruit de la tasca que desenvolupà amb la càmera entre les dècades dels anys 1940 i 1970. També conserven fotografies seves el Consell Insular de Mallorca i la Universitat de les Illes Balears, fruit de donacions dels hereus. Aquestes compilacions delaten els seus temes predilectes: reproducció d'objectes artístics, arquitectura, paisatge urbà i rural de les Balears i retrats.

Aquests gèneres evidencien la preocupació de l'autor pel patrimoni

històric. Precisament, és aquesta vocació la que explica la confecció de l'àlbum fotogràfic sobre la iconografia de l'Assumpció de Maria a Mallorca, que inclou, majoritàriament, els llits i escenografies de la Mare de Déu d'Agost de gran part de les parròquies i convents de Mallorca tal i com es muntaven a la dècada del 1940. Segons la fitxa bibliogràfica de l'exemplar conservat i catalogat a la Biblioteca Diocesana de Mallorca l'obra és de 1949. Cal suposar que Jeroni Juan fotografà els monuments marians en diferents tongades durant els anys anteriors aprofitant la vuitada de la festa. El text a la coberta resa: «J. JUAN TOUS. Iconografia mallorquina. La Asuncion de la Virgen en -Mallorca- -1949-». Es tracta d'un volum no editat en el qual les imatges positivades i identificades —amb alguna excepció— són adherides a les diferents

Àlbum de fotografies realitzades per Jeroni Juan sobre temàtica assumpcionista a Mallorca i conservat a la Biblioteca Diocesana de Mallorca (Palma).
(c) Fotografia de G. Carrió

cartolines de suport. El volum mida 33 x 25,5 x 7 centímetres i el componen plects cosits de cartolines de color gris blavenc. El lloc és de cuir i va encolat. En un total de 92 pàgines es numeren 194 fotografies. La majoria són imatges localitzades de talles, llits i altars dedicats a l'Assumpció d'arreu de Mallorca corresponents a parròquies, convents i alguna col·lecció particular. Tanmateix, l'interès per la iconografia de Juan féu incloure algunes pintures i gravats i altres, com el relleu assumpcionista del calvari de Lluc, algunes capelles de possessió i urnes pintades.

De tota manera, és mèrit dels investigadors Aina Pascual i Jaume Llabrés la posada en valor d'aquest recull d'imatges i la seva definitiva difusió a partir, en el seu cas, d'un exemplar adquirit en un mercat d'antiquari de Palma. Cal ubicar aquest èxit en el marc de les exposicions monogràfiques sobre l'Assumpció que s'organitzaren, entre 2007 i 2013, durant el mes d'agost, a l'antic convent de monges caputxines i des de 2011 de les germanes

franciscanes (TOR), de Palma. Així, en ocasió d'aquesta iniciativa, el 2008 es presentà el llibre *L'Àlbum de la Dormició de Jeroni Juan Tous* —editat pel Consell de Mallorca—, que inclou la reproducció de gran part de les fotografies del volum original de Jeroni Juan. Donald G. Murray s'encarregà del tractament i de la fotomecànica digital de les imatges. I Gabriel Llompart CR afegí a la publicació un perfil biogràfic del fotògraf.

El cas és que Pascual i Llabrés ordenaren el material gràfic segons la tipologia i l'adscripció estilística de les talles i dels tàlems en record del traspàs de la Mare de Déu: els llits de pal·li, els d'època barroca, els coronats, els de baldaquí i els exemples produïts del neoclassicisme al modernisme. Així,

Monument de la Dormició mariana instal·lat a l'església de Sant Francesc, Palma. (c) Fotografia de Jeroni Juan

la recuperació del material gràfic de Jeroni Juan s'enriqueix de l'anàlisi i comentari dels dos especialistes. Les repercussions més interessants d'aquesta iniciativa han estat la d'impulsar el muntatge dels monuments a indrets en els quals s'havia oblidat aquest costum i la de proporcionar una font visual exemplar per conèixer com eren les escenografies en temps passat. Més enllà, l'àlbum de la Dormició posa en relleu el llegat de la festa i el seu valor com a documentació d'un estadi de la cultura que se situa entre la història de les mentalitats i el costumari popular.

Muntatge dissenyat per Adrià Ferran a principi del segle XIX per a l'església de Sant Jaume, Palma. Després de diverses dècades de muntar-se només parcialment, el 2017 es recuperà la corona suspesa des de les voltes de l'església i la tela que vesteix el monument.
(c) Fotografia de Jeroni Juan

Llet de la Mare de Déu del convent de la Concepció, Sineu.
(c) Fotografia de Jeroni Juan

Llet coronat a l'església parroquial d'Algaida i, a dia d'avui, no localitzat.
(c) Fotografia de Jeroni Juan

Bibliografia

FURIÓ, Antonio, *Diccionario histórico de los ilustres profesores de las bellas artes en Mallorca*, Imp. Gelabert y Villalonga socios, Palma de Mallorca, 1839

JUAN TOUS, Jeroni, «La pintura mallorquina (siglos XVI al XVIII)», dins MASCARÓ PASARIUS, José (coordinació), *Historia de Mallorca*, vol. 5, Ed. J. Mascaró Pasarius, Palma de Mallorca, 1972, 193-242

JUAN TOUS, Jeroni, *El bordado artístico en Mallorca*, Panorama balear-Luis Ripoll, Palma, 1980

JUAN TOUS, Jeroni, *Grabadores mallorquines*, Diputación Provincial de Baleares. Instituto de Estudios Baleáricos, Palma de Mallorca, 1977

JUAN TOUS, Jeroni, *Guillem Mesquida*, Ajuntament de Palma, Palma, 1982

LLABRÉS, Jaume; PASCUAL, Aina (coordinació), *L'album de la Dormició de Jeroni Juan Tous*, Consell de Mallorca-Departament d'Economia i Turisme, Palma, 2008

LLOMPART, Gabriel, «Jeroni Juan Tous, fotògraf, pipella i objectiu», dins LLABRÉS, Jaume; PASCUAL, Aina (coordinació), *L'album de la Dormició de Jeroni Juan Tous*, Consell de Mallorca-Departament d'Economia i Turisme, Palma, 2008, 23

MULET, Maria Josep, «Archivos y colecciones fotográficas en Mallorca: La colección Jerónimo Juan Tous. Propuesta de conservación y catalogación», dins *Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana*, núm. 43, Palma, 1987, 177-191

PIZARRO, Sílvia, «Juan Tous, Jeroni», dins *Diccionari d'historiadors de l'art català, valencià i balear*, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 2006 [https://dhac.iec.cat/dhac_mp.asp?id_personal=762]

S[astre] P[allicer], Antònia, «Juan Tous, Jeroni», dins *Gran Enciclopèdia de Mallorca*, vol. 7, Promomallorca Edicions, Palma, 1991, 226-227

A la ciutat de Mallorca, juny de l'any 2019

Referència bibliogràfica: CARRIÓ I VIVES, Gabriel, «Jeroni Juan: La documentació fotogràfica de l'Assumpció mariana», dins CARRIÓ I VIVES, Gabriel (coordinació), *L'Assumpció de la Mare de Déu*, Consell de Mallorca-Bisbat de Mallorca, Palma, 2019, 1-5 [<http://assumpciodelamarededeu.net/>]

Estàtua que s'exposa a l'església del Sant Crist (s'Arracó), restaurada recentment. (c) Fotografia de Jeroni Juan